

будь-якого типу громадянської війни, але забороняється відправлення військ для допомоги владі, за винятком випадків протидії «підривній діяльності» [5, с. 183–184].

В зв'язку з цим, досить поширеною є думка про те, що така асиметрія існуючих міжнародних зобов'язань може бути подолана шляхом застосування до конкретного внутрішнього конфлікту принципу пропорційності, за допомогою якого, можна було б зрівняти заборони на надання допомоги обом сторонам. Йдеться про поширення на кожен внутрішній конфлікт режиму нейтралітету, який передбачав би заборону поставок зброї та надання фінансової допомоги обом сторонам, ставлячи їх в умови матеріальної рівності по відношенню один до одного. У правовому ж плані – це дозволяло б запобігати «підривному втручанням», посиленнями на «маріонетковість» уряду, а значить, виключало б можливість зловживання правом на самооборону недостатньо легітимними урядами і підтримуючими їх з ідеологічних причин державами [5, с. 183–184].

Список використаних джерел

1. Егоров С. А. Вооруженные конфликты и международное право : дис. докт. юр. наук : 12.00.10 / Егоров Сергей Алексеевич. – Москва, 1999. – 285 с.
2. Міжнародне право : навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – Київ : Юрінком Інтер, 2006. – 336 с.
3. Репецький В. М. Міжнародне гуманітарне право : підручник / В. М. Репецький, В. М. Лисик. – Київ : Знання, 2007. – 467 с.
4. Стрельцов Є. Л. До питання про сутність та види міжнародних конфліктів / Євген Львович Стрельцов // Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія : Юридичний вісник «Повітряне і космічне право» : зб. наук. пр. – К. : НАУ, 2014. – № 4 (33). – С. 133–137.
5. Юридическая конфликтология / А. Д. Бойков, Н. Н. Варламова, А. В. Дмитриев, О. Л. Дубовик и др. ; отв. ред. : В. Н. Кудрявцев. – Москва : Изд-во ИГиП РАН, 1995. – 316 с.

ЛЮБАШЕНКО В. І.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри міжнародного права та міжнародних відносин

ПОЗИЦІЯ УКРАЇНИ ЩОДО КОНЦЕПЦІЇ «ОБОВ'ЯЗОК ЗАХИЩАТИ»

Концепція «обов'язок захищати» увійшла до міжнародно-правового дискурсу у 2005 році з прийняттям Підсумкового документу Всесвітнього саміту, в якому були закріплені основні положення концепції. З цього часу концепція виокремилась в один із інструментів

діяльності ООН, зокрема Ради Безпеки; з 2008 року щорічно провадяться дебати з окремих аспектів концепції на рівні Генеральної Асамблеї (далі — ГА). Проте концепція не має повної підтримки з боку міжнародного суспільства, зокрема такі країни як Росія і Китай виступають головними противниками застосування концепції. Враховуючи активну діяльність України на терені ООН є досить актуальним виокремлення позиції України з цього питання.

Наша країна традиційно займає в ООН доволі виважену позицію з концепції «обов'язку захищати». При цьому, при розгляді проектів резолюцій ГА, які можуть трактуватися як такі, що мають посилення на принцип «обов'язку захищати», наша країна дотримується спільної з ЄС позиції. Український представник Юрій Сергєєв під час обговорення концепції у вересні 2014 року називав «обов'язок захищати» принципом, що «встановлений для міжнародного співтовариства» та направлений на допомогу державі в її виконанні «обов'язку захищати» [1]. Також, Україна наголосила, що «обов'язок захищати» не може служити як прикриття для анексії чужих територій, вочевидь відповідаючи на риторику російського уряду щодо окупації Криму, яка «дуже схожа на таку, що використовувалася для виправдання застосування сили в Лівії, а також, що використовується передовими прихильниками інтервенції в Сирії» [2]. Український представник підкреслив, що «обов'язок захищати», та її другий стовп, не направлені на знищення державного суверенітету, та підтримав ініціативу Генерального секретаря зобговорення концепції (на відміну від Росії, представник якої закликав виключити концепцію з офіційного порядку денного ГА).

Пізніше, під час обговорення концепції у 2015 році, Україна визначила своє ставлення до концепції позитивним, сходяться у питанні щодо статусу концепції разом із ЄС [3]. На думку МЗС України, наразі «обов'язок захищати» є однією з сучасних концепцій розвитку міжнародного права, що перебуває на стадії обговорення з метою її трансформації у сталу норму міжнародного права (зокрема, серед іншого, можливо й через внесення змін до основоположних документів ООН) [4]. З вищеведеного можна констатувати, що Україна є повноцінним учасником обговорювання концепції в ООН та визначає концепцію в її європейському розумінні, тобто як принципу ООН.

На внутрішньодержавному рівні Україна імплементує концепцію «обов'язок захищати» шляхом приєднання до основних міжнародно-правових інструментів у цій сфері та забезпечення кримінального переслідування винних осіб через відповідні положення національного законодавства держав [4]. Головною перешкодою до імплементації концепції наразі є відсутність ратифікації Україною Римського статуту Міжнародного кримінального суду. Україна підписала Статут 20 січня 2000 року, але не ратифікувала його через рішення Конституційного Суду України, в якому Римський статут було визнано «таким, що не

відповідає Конституції України в частині, що стосується положень абзацу десятого преамбули та статті 1 Статуту, за якими «Міжнародний кримінальний суд... доповнює національні органи кримінальної юстиції» [5]. Його ратифікація планується за результатами завершення конституційної реформи в Україні, одним з елементів якої передбачено внесення змін до статті 124 Конституції України, що покликані врегулювати зазначену проблему комплементарності Міжнародного кримінального суду по відношенню до національної системи правосуддя.

Таким чином, можна констатувати позитивне відношення України щодо концепції «обов'язок захищати» — Україна підтримує просування концепції на рівні ООН і дотримується тлумачення концепції в єдиному з іншими країнами, зокрема країнами ЄС, розумінні. Україна сприймає концепцію в якості одного із шляхів вдосконалення міжнародного права, більшою частиною на рівні ООН, що дає змогу говорити про сприйняття концепції Україною не як норми міжнародного права чи принципу ООН, а як норми в стадії становлення (англ.: *emerging norm*). Така позиція збігається із трактуванням норми більшістю країн — «обов'язок захищати» закріплений в Підсумковому документі Всесвітнього саміту, який є документом м'якого права, тому він не є рекомендаційною нормою, не обов'язковою для застосування.

Список використаних джерел

1. Statement by Ukraine at the General Assembly informal interactive dialogue on the Responsibility to Protect: «Fulfilling our collective responsibility: International assistance and the responsibility to protect» – [Електронний ресурс]:<http://www.globalr2p.org/media/files/ukraine.pdf>.
2. Stafford, T., Dzelzyte, L. Crimea and the Hijacking of the Responsibility to Protect/ Timothy Stafford and Laura Dzelzyte// Human Security Center. – [Електронний ресурс]: <http://www.hscentre.org/opinion/crimea-hijacking-responsibility-protect/>.
3. EUStatementatGAInformalDialogueonResponsibilitytoProtect. 8 September 2015. – [Електронний ресурс]: <http://www.globalr2p.org/media/files/european-union-1.pdf>.
4. Доктрина «обов'язок (відповідальність) захищати» (інформаційно-довідковий матеріал); додаток до Листа МЗС України від 05 січня 2015 року № 411/19- 091- 1.
5. Висновок Конституційного Суду України № 3-в/2001 у справі № 1- 35/2001 за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут) від 11 липня 2001 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v003v710- 01?test=4/UMfPEGznhhukx.ZiD.T23CH14tks80msh81e6>.